

Risale-i Nurlarda altı yüz kırk iki ayetin tefsiri olduğunu biliyorum. Kur'an'a tam anlamıyla muhatap olabilmek için Risaleleri okumak yeterli midir? Ayrıca Risalelerin batınî gelenekten gelen bir tefsir olduğu söyleniyor. Ne dersiniz?

Evvela, iman güçtür, ibadet ise bu güç üzerinde duran bir yükür. İman gücü olmadan ibadet yükünü taşımak mümkün değildir. Öyle ise ilk önce iman gücünü elde etmek gerekir ki, Risale-i Nur'un mesleği iman gücünü sağlam ve tahkiki bir şekilde vermek üzerine gidiyor. Nur talebelerinin öncelikle Risale-i Nur'a önem vermesi bu azim hakikatten ileri geliyor.

İkincisi, tefsirler iki kısımdır. **Birisi** Kur'an'ın lafız ve cümlesini bir tertip üzere inceleyen, daha ziyade zahiri ifadeleri nazara veren klasik tefsirlerdir. Bunların emsali yüz binleri geçmiştir.

Diğeri ise, Kur'an'ın manevi ve işari yönlerini ekseri olarak ilham ile beyan eden manevi tefsirlerdir. Bu tefsirler genelde her asırda bir müceddidin eli ile yazılır. İmam Rabbani, İmam Gazali, İmam Geylani gibi zatlar buna örnek olarak verilebilir. İşte maddecilik ve inkarcılığın zirveye ulaştığı bu helaket ve felaket asrında da Üstad Hazretleri Kur'an'ın en azam ve kapsamlı tefsirini insanlığa hediye etmiştir.

Özet olarak **lafzi tefsir** ayetin zahiri kalıbını ve ona mebni olan manaları nazara verirler; **işari tefsirler ise** daha ziyade delalet, tazammum ve istilzam üzerine giderler. Yani ayetin ince ve herkes tarafından görülmesi mümkün olmayan manaları nazara verirler.

Bu yüzden Risale-i Nur zahirde mahdut ayetleri tefsir etmiş görünse de hakikatte çok ayetleri tefsir etmiş diyebiliriz. Lakin buna rağmen Risale-i Nur kendi alanı olan iman ve ahlak üzerine gitmiştir; sair alanları diğer tefsirlere havale etmiştir.

Üçüncüsü, Risale-i Nur'un diğer eserlerden en büyük farkı bu zamanın hükümlerine ve gereklerine cevap vermesidir. Bu zamanın manevi sorunlarına ve yaralarına tam mutabık olmasıdır. Aynı zamanda Kur'an'ın manevi ve vehbi bir tefsiridir; ilim ve muhakeme ile değil, Allah'ın bu zamanda zorda kalmış inananlara bir hediyesi ve lütuf eseri olarak yazdırılmıştır.

Risale-i Nur'un en büyük vasıflarından biri de, insanlık içindeki bütün anlayış tabakalarına hitap etmesi ve onları aydınlatabilmesidir; başka eserlerde bu vasıf çok nadir olarak görünüyor.

Risale-i Nur avam havas, cahil alim, zengin fakir, köylü şehirli, her kesime hitap eden bir eser olmasından, bazen bir kelimesi ve cümlesi çok manaların depolu olduğu bir kitap hükmünü alır. Bu yüzden herkesin istifade ve anlayışı kabiliyet ve anlayışına göre oluyor, ama en alt kademedeki avam insan da istifadesiz kalmıyor. Ama Batılı bir filozofun eserini ya da Doğulu İbn-i Arabi'nin eserlerini anlamak için onların kıvamına varmak ve o seviyeye çıkmakla anlamak mümkündür, onların eserleri sadece havassa hitap ediyor.

Risale-i Nur meyveli bir bahçe gibidir. O bahçede çok uzun dalların ucunda tatlı ve olgun meyveler de var, en alt kısmında boyu kısa olanlar için de meyveler var. Yani Nurlar kimseyi meyvesiz bırakmayan güzel bir bahçe hükmündedir.

Risale-i Nur'un diğer eser ve kaynaklardan farkı, o kaynaklarda dağınık ve hususi olan imani ve Kur'anî meseleleri Risale-i Nur temsil ve teşbihlerle toplatıp herkesin anlayacağı seviyeye indirmesidir. Aynı zamanda günümüz meselelerine de ışık tutması Risale-i Nur'u daha tesirli ve parlak yapmıştır.

Risale-i Nurlar temsil ve teşbih dürbünü ile en derin ve en dağınık meseleleri en avam insanın idrak edebileceği bir kıvama ve seviyeye getirmiştir. Sair kaynaklar hususi insanlara hitap ederken, Risale-i Nur umuma hitap ediyor.

Evet, temsil ve teşbihin anlatımdaki en büyük misyon ve gayesi, soyut olan manayı somut hale getirmek, derin olan manayı yüzeyle çıkarmak, dağınık hakikatleri bir noktada toplamak, uzaktaki bir manayı yakınlaştırmak içindir.

Zira insanların büyük bir kısmının zihin ve idrak dünyası, gayet somut, yüzeysel ve dağınık manaları toplamaktan uzaktır. Bu sebeple hatibin derin, soyut, uzak ve dağınık hakikatleri temsil ve teşbih yardımı ile yüzeysel, somut, toplanmış ve yakınlaştırılmış bir şekle getirmesi bir ihtiyaçtır. İşte Kur'an'ın ve onu taklid eden Risale-i Nurların çokça temsil ve hikaye metoduna baş vurması, bu sebeptendir. Zira Kur'an'ın muhatap kitlesinin ekserisi avam ve basit anlayışlı insanlardan oluşuyor. Hal böyle olunca, Kur'an avam kitlesini eğitmek ve öğretmek için, onların duygu ve fikir alemine temsil ve hikayeler ile tenezzül ediyor, onların fikir ve hissiyatlarını okşayan ve tahrik eden misaller getiriyor.

Nasıl maddi alemde uzaktaki bir cismi çıplak gözle göremediğimiz için, yakınlaştırmak adına dürbün kullanırız, soyut mana ve olguları bulabilmek için, üstüne somut simge ve semboller koyarız, derin ve ince şeyleri görebilmek için mikroskoba müracaat ederiz, dağınık ışıkları toplamak için mercek kullanırız.

Aynı şekilde, manalar ve maneviyat alemindeki ince, derin, uzak, dağınık ve soyut manaları anlamak ve görebilmek için, maddi alemdeki mercek, mikroskop, dürbün, sembol gibi şeylere benzeyen bu temsil, hikaye, hayali seyahat gibi anlatım metotlarını kullanmak gerekiyor.

İşte Kur'an ve onun mühim talebesi olan Bediüzzaman Hazretlerinin eserlerinde,

---

temsil ve hikayeleri bolca ve kesretle kullanmaları, bu ince sırdan ileri geliyor. Bu teşbih ve temsil yolu ile hakikatlere uzaktan uzağa baktırıyor.

Mesela, Allah'ın bir ve tek olduğu halde sayısız mahlukatı aynı anda muazzam bir tedbir ve tasarruf ile, karıştırmadan ve yanılmadan yönetmesinin mahiyetini akıl hiçbir zaman kuşatarak ve ihata ile idrak edemez. Ama temsil ve misaller ile bu müşkül mesele akla kabul ettirilebilir ya da aklın hayret sancısı ve idrak hazımsızlığı giderilebilir. Benzetme yerinde ve dozajında kullanıldığı zaman mübalağa değil, aynı hakikat oluyor. Bu edebiyat aleminde cari ve yerleşik bir usuldür. Risale-i Nurların diğer kaynaklardan en büyük farkı ve belîğ olması, bu temsil ve teşbih metodunun çokça kullanılmasıdır.

Dördüncüsü, ömrü iman ve Kur'an hizmetinde geçip, çile ve baskılara göğüs geren bir İslam alimine müşrikler ve Ehl-i kitap hakkında nazil olmuş ayetleri tatbik kalkışmak en hafif tabiri ile ahmaklık ve gerzeklik olur.

"Elleriyle kitap yazıp, biraz para almak için: 'Bu Allah tarafındandır.' diyenlerin vay haline! Vay o ellerinin yazdıklarından ötürü onlara! Vay o kazandıkları vebal yüzünden onlara!" (Bakara,2/79)

"İyi bilin ki halis din, yani bütün gönlüyle candan itaat, yalnız Allah'a yapılır. Allah'tan başka birtakım hâmiler edinerek: 'Biz onlara sırf bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz.' diyenlere gelince, elbette Allah, onların hakkında ihtilaf ettikleri hususlarda aralarında hükmünü verecektir. Allah yalancılığı, nankörlük ve kâfirliği huy edinenleri hidâyet etmez, emellerine kavuşturmaz." (Zümer, 39/3)

Beşincisi, Risale-i Nurlar bu zamanda Kur'an ve hadislerin manevi ve hakikatli bir tefsiridir. Bütün alem-i İslam tarafından kabul görmüş ve takdir edilmiş bir eserdir. Risale-i Nurlar fikir ve istikamet noktasından Ehl-i sünnet çizgisinde ve istikametinde giden bir tefsirdir. Ehl-i sünnet inançlarına aykırı ve ters bir fikrin tespiti şimdiye kadar görülmemiştir.

Altıncısı, Batınilik akımı Kur'an ve sünnetin zahir ve muhkem hükümlerini incitmek ve inkar etmek üzere kurulmuş sapkın bir fırkadır. Halbuki ayet ve hadislerin zahir ve muhkem yönünden başka bir de batınî ve işarî yönleri vardır. Bu husus Risalelerde şu şekilde beyan ediliyor:

"Birinci nokta: Hadîste vârid olduğu gibi, 'Herbir âyetin mânâ mertebelerinde bir zâhiri, bir bâtını, bir haddi, bir muttalâ vardır. Bu dört tabakadan herbirisinin (hadîsçe شُجُونٌ وَعُسُونٌ tâbir edilen) fûrûatı, işârâtı, dal ve budakları vardır.' meâlindeki hadîsin hükmüyle,.." (1)

İşte hadisin tarif ettiği üzere, ayet ve hadislerin zahirini ve muhkem kısmını incitmeden ve inkar etmeden, işari ve batınî yönlerini şerh ve tabir etmek, bütün İslam alimlerinin ittifakla kabul ettiği bir usuldür. Hal böyle iken, manası kapalı olan müteşabih hadislerin hakiki manalarını tevil ve tabir yolu ile izah ve şerh etmek Batınlık değil, tefsir ilmi sınıfındandır. Bu hakikatleri ve usulleri bilmeyen ihatasız adamlar tefsir ilmi ile Hurufilik ilmini aynı kefeye koyuyorlar.

Hatta müteşabih ayet ve hadisleri zahiri üstüne vermekte ciddi imani ve fikri riskler vardır. Mesela **"Allah arşa istiva etti."** ayetindeki **"istiva"** terimini zahiri üzere anlamak küfür olur. Zira istiva, yani oturmak terimi, mekan ve zaman mefhumunu akla getiriyor. Halbuki Allah zaman ve mekandan münezzehtir. Öyle ise istiva teriminden kast edilen mana, Allah'ın mahlukat üstündeki tasarruf ve hükümleridir. Buna benzer yüzlerce ve binlerce ayet ve hadisler vardır ki, bunların zahirleri murat değil, işaret ettikleri batını ve işari manalar muraddır. Tabi manası açık ve zahir olmayan ayet ve hadislere işari ve batını mana vermek keyfi değil, belli bir usul ve ilmi çerçeve içindedir. Üstad Hazretlerinin bu gibi hadislere getirmiş olduğu bütün yorum ve tevillerin hepsi Ehl-i sünnet usulüne uygun ve mutabık tevil ve yorumlardır.

Özellikle ahir zaman, deccal ve mehdi gibi kavramlara işaret eden hadisler müteşabih olup, manası kapalı olduğu için, yoruma muhtaç hadislerdir. Yoksa bu gibi hadisleri olduğu gibi kabul etmek, hurafeye kapı açmak ve Allah'ın adetlerine zıt hareket etmek olur ki, bundan en çok İslam düşmanları istifade ediyor. Cahil ve avam güruhun ayet ve hadisleri zahire hamletmesi önemli bir hurafe kaynağıdır.

(1) bk. [Sualar, Birinci Şua, Yirmi Dördüncü Ayet.](#)